

Bolanguera de Bagà

Bagà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Emplaçament: Plaça Porxada

Coordenades:

Latitud: 42.252706167157
Longitud: 1.8605981815305
UTM Est (X): 406011
UTM Nord (Y): 4678463

Classificació

Número de fitxa: 08016 - 124
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX-XXI
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat: Pública
Autoria de la fitxa: María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dv., 28/01/2022 - 09:56

Descripció

És una dansa en cercle que s'havia ballat molt i a molts llocs i per això hi ha moltes versions, tant de la música com del ball. Al Berguedà coneixem bolangeres a Berga, Bagà, Gósol, Gisclareny, La Pobla de Lillet, Santa Maria de Merlès i Sant Julià de Cerdanyola. Totes elles comparteixen l'aire alegre, el ritme binari, l'inici en anacrusi i el tenir dues frases musicals, la primera sempre de 8 compassos i la segona de 8 o

10.

La partitura d'aquesta dansa de Bagà va ser escrita i harmonitzada per a piano l'any 1953 per Daniel Sanahuja Capella^[1] a partir de la informació recollida per Joan Pardinilla i Maria Guiu, i a petició d'ells.

La coreografia de la bolangera de Bagà la trobem també a Gisclareny, Gréixer, Gósol, Tuixent i Cornellana, tal i com apuntava Pardinilla. S'acompanyava d'una cançó que és també freqüent a altres zones, tot i que s'hi anaven introduint variants.

La Bolangera té diners

que no els ha suat pas gaire,

que se'ls ha guanyat filant

de Ripoll fins a Valldaura.

La Bolangera té un tupí,

sense foc el fa bullir;

sap escriure sense riure,

sap comptar fins a una lliura,

sap fer coves i paners

i unes quantes coses més.

^[1] Daniel Sanahuja i Capella (1902-2004), músic, compositor, musicòleg, director d'orquestra, professor de música i de cant català. Fundà i dirigí les Edicions Musicals Arraona, que van instrumentar i harmonitzar un gran nombre de ballets populars catalans, arranats per a cobla.

Observacions:

En el ball d'exhibició que es fa actualment a la plaça Porxada de Bagà, les parelles agafades de la mà entren a la plaça en filera i se situen en diferents rotllanes. Cada rotllana agrupa sis parelles i, els balladors agafats de les mans, fan ball en cercle en sentit antihorari durant una tirada de la primera melodia, similar a la dansa que es fa en altres llocs (fig. 1). En finalitzar es disposen en cercle agafats tots de les mans i mirant al centre, amb la segona melodia inicien les figures que es van alternant amb el passeig en cercle.

Història

La Bolangera és una dansa que comença a adquirir una entitat a partir del Renaixement i que va tenir una expansió important durant els segles XVII i XVIII, per davallar progressivament al XIX, ja que els valsos i les polques van propiciar-ne la reculada i aquesta dansa va quedar com a joc d'infants. Al segle XX encara es ballava i ha tingut una recuperació a finals del segle XX en algunes zones. S'ha relacionat amb el cicle

festiu agrari, com una dansa per fer festa durant les trobades posteriors a algunes feines del camp.

L'any 1951 es va recuperar aquesta bolangera gràcies a la memòria de Josep Casals de Bagà, *Tendre*, i la feina de recerca feta per la mestra de Bagà Maria Guiu Serradell (1907-1987) i el seu espòs Joan Pardinilla i Busquets, també mestre i historiador local (Pardinilla, 2001: 76). L'any 1951 van fundar l'Esbart Cadí de Bagà i es van dedicar a la recuperació d'alguns dels balls que s'havien ballat a l'Alt Berguedà, com són el ball Cerdà de Bagà, la Bolangera, el ball de les Senyores de Gósol, el ballet de Déu de Gósol, entre d'altres.

Aquesta bolangera sembla que es va ballar fins a inicis del segle XX tots els diumenges i festes de Bagà que anaven acompanyades de ball, segons va apuntar Joan Pardinilla.

Bibliografia

Arxiu Josep M. Castells i Andilla (1897-1988). Bolangera. Bagà. Caixa 111, sobre 11, Bolangera de Bagà. Arxiu de Patrimoni Etnològic de Catalunya. Departament de Cultura Generalitat de Catalunya. (Recull les dades de Joan Pardinilla).

Arxiu Joan Comas i Vicenç (1909-1977). Bolangera. Bagà. Caixa 95, sobre 293, Bolangera de Bagà. Arxiu de Patrimoni Etnològic de Catalunya. Departament de Cultura Generalitat de Catalunya. (Recull les dades de Pardinilla- Guiu).

Caballé, Francesc (1988) "El neguit d'aquella mestra feta dansa". A *L'Erol* núm. 23, p. 9-11.

Pardinilla Vilaplana, Jordi (2001) *Esbart Cadí de Bagà. 50 anys de compromís, 50 anys d'il·lusió*. Edita Esbart Cadí de Bagà. Bagà.

Cortés Elía, María del Agua; Escútia Fors, Eloi (2020) Les danses tradicionals del Berguedà. Recull històric, musical i coreogràfic. Volum 2. Edita Berguedana de Folklore Total. Berga.